

Miroslav ŠEBO

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská Republika

Podpora vzdelávania Univerzity tretieho veku na UKF v Nitre

Úvod

Na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre sa už niekoľko rokov vzdelávajú, okrem bežných denných a externých študentov, aj študenti Univerzity tretieho veku. Na Univerzitu tretieho veku sa môže prihlásiť ktokoľvek, kto spĺňa dve hlavné kritéria: vek nad 50 rokov a stredoškolské vzdelanie ukončené maturitnou skúškou. Univerzita tretieho veku svojím zameraním a študijnými programami pokrýva široké spektrum záujmov študentov. Medzi študijné odbory patria napríklad Informačné technológie, Digitálna fotografia a kamera, Ľudové remeslá, Dejiny výtvarného umenia, rôzne cudzie jazyky a veľa ďalších odborov. V článku sa sústredíme na dva odbory: Informačné technológie a Digitálna fotografia a kamera, a to z dôvodu, že oba odbory vznikli a sú vyučované pod naším vedením.

1. Problémy vzdelávania Univerzity tretieho veku

Počas vzdelávania oboch odborov sme sa stretli s viacerými problémami. Prvým z hlavných problémov bola absencia vhodnej literatúry pre oba odbory. Literatúra k odborom síce existuje, ale vo väčšine prípadov sa jedná o príliš odbornú literatúru, ktorá nie je ideálna pre vzdelávanie seniorov. Ďalšou nevýhodou tejto literatúry je jej cena. Študenti by si pre absolvovanie odboru museli zakúpiť niekoľko kníh, keďže na trhu nie je literatúra, ktorá by komplexne zahrňovala všetky preberané témy. Vysoká cena odbornej literatúry často krát odrádza seniorov od jej zakúpenia.

Druhým významným problémom vzdelávania seniorov na Univerzite tretieho veku je relatívne dlhá doba medzi vyučovacími hodinami. Vyučovanie prebieha počas semestra v siedmych vyučovacích blokoch, vždy po tri vyučovacie hodiny. Doba medzi jednotlivými vyučovacími blokmi je dva týždne. Za tieto dva týždne študenti Univerzity tretieho veku však veľa informácií, ktoré na hodine pochopili a vedeli aplikovať zabudnú. Pedagóg preto musel na začiatku každého vzdelávacieho bloku venovať veľkú časť hodiny opakovaniu, resp. znovu vysvetleniu učiva, ktoré už raz zo študentmi prebral. Následkom dlhšieho opakovania učiva zostávalo menej času na prebratie nového učiva a fixácie vedomostí. Fixácia vedomostí je, najmä v odbore Informačné technológie, kľúčová na pochopenie súvislosti s ďalším vzdelávacím celkom.

2. Vytvorenie učebných textov

Riešením problému s nevhodnou, resp. pre seniorov cenovo nedostupnou literatúrou nám poskytol projekt ESF, ktorý sa zameriava na vytváranie a inováciu študijných odborov Univerzity tretieho veku. Zapojením sa do tohto projektu sme okrem materiálneho vybavenia pre naše dva odbory získali možnosť pre ne vytvoriť vhodné učebné texty. Učebné texty boli následne vydané v printovej podobe s elektronickou kópiou priloženou na DVD. Jediným obmedzením pre autorov učebných textov bol rozsah a formát učebných textov, ktorý bol stanovený na 125 strán vo formáte B5. Vzhľadom na to, že učebné texty majú pokryť 5 semestrov, bol počet cca 25 strán na jeden semester značne limitujúci. Preto sme sa rozhodli do učebných textov zaradiť najmä kľúčové témy a témy, s ktorými mávajú, na základe našich dlhoročných skúseností, najčastejšie problémy. Učebné texty sú koncipované ako podpora vzdelávania na Univerzite tretieho veku a preto je potrebné pre študentov v prvom rade absolvovať hodinu s pedagógom, kde im bude všetko primerane vysvetlené a učebné texty im budú následne slúžiť na fixáciu učiva, resp. ako manuál pri riešení niektorých úloh.

3. Obsah a štruktúra učebných textov

Učebné texty s názvom „INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE“ sú členené do piatich kapitol presne podľa študijného plánu študentov Univerzity tretieho veku, ktorý je rozdelený do piatich semestrov.

Prvá kapitola učebných textov sa zameriava na informačno-komunikačné technológie. Kapitola obsahuje:

- Základné pojmy IKT,
- Rozdelenie a druhy počítačov,
- Informácie o hardvérových komponentoch počítača a periférnych zariadeniach,
- Popis operačného systému MS Windows 7 (tento sme vybrali na základe toho že väčšina študentov Univerzity tretieho veku vlastní práve tento operačný systém).

Druhá kapitola je orientovaná na sieť Internet a obsahuje:

- Základné pojmy a protokoly siete Internet,
- Podkapitolu o bezpečnosti na sieti Internet,
- Popis možností elektronickej pošty,
- Pravidlá Netikety,
- Možnosti vyhľadávania na sieti Internet.

Tretia kapitola je venovaná textovému editoru MS Word 2013. Okrem popisu prostredia sa v tejto kapitole venuje pozornosť najmä práci so štýlmi, vytváraniu prepojení a exportu textového dokumentu do PDF formátu.

Štvrtá kapitola pojednáva o tabuľkovom kalkulátore MS Excel 2013. Na začiatku kapitoly je popísané prostredie tabuľkového kalkulátora, formát bunky a práca so vzorcami. Samostatná časť je venovaná funkcii IF a tvorbe grafov.

Posledná piata kapitola je zameraná na tvorbu prezentácií a opis funkcií prezentačného nástroja MS PowerPoint 2013. V tejto kapitole sa okrem tvorby prezentácie venujeme aj prechodom a animáciám objektov.

Každá kapitola obsahuje na konci aj úlohy a cvičenia, aby si študenti mohli svoje vedomosti zopakovať, utvrdzovať a overiť.

Učebné texty s názvom „DIGITÁLNA FOTOGRAFIA A KAMERA“ sú tiež členené do piatich kapitol presne podľa študijného plánu študentov Univerzity tretieho veku.

Prvá kapitola učebných textov je venovaná digitálnej fotografii. Kapitola obsahuje:

- Popis a zloženie digitálneho fotoaparátu,
- Rozdelenie digitálnych fotoaparátov,
- Popis obrazových formátov, s ktorými sa stretávajú fotografi,
- Pravidlá kompozície, zaostrovania expozície.

Druhá kapitola sa zameriava na úpravu digitálnej fotografie. V úvode kapitoly je však popísaný operačný systém MS Windows 7 a to z dôvodu, že nie všetci študenti v tomto študijnom odbore môžu mať dostatočné vedomosti o práci s počítačom. Preto sa v úvode druhého semestra snažíme, aby všetci študenti boli na približne rovnakej úrovni v ovládaní osobného počítača. Nasledujúce podkapitoly sa už venujú úprave digitálnej fotografie v grafickom programe Adobe Photoshop. Prevažná časť je venovaná nástrojom grafického programu Adobe Photoshop, hlavnému menu a práci s vrstvami.

Tretia kapitola má za cieľ opísať digitálnu kameru, jej základné časti a prácu s digitálnou kamerou. Keďže zásady pri kamerovaní a fotení sú veľmi podobné, v tejto kapitole sme sa zamerali skôr iba na špecifiká kamerovania.

Obsahom štvrtej kapitoly je úprava digitálneho videozáznamu v programe Adobe Premiere. V úvode sa venujeme popisu prostredia a vytváraniu nového projektu, nasleduje import videozáznamu a strihanie videozáznamu. Ďalej sa v kapitole venujeme prechodom a efektom, ktoré sa dajú aplikovať na videozáznam. Posledná časť je venovaná exportu videozáznamu do požadovaného formátu.

Posledná piata kapitola je venovaná úprave digitálneho audiozáznamu v programe Audacity. Tento program je voľne dostupný zadarmo pre každého, čo je jeho veľkou výhodou. V piatej kapitole sa študenti naučia používať nástroje programu Audacity, nahrávať zvuk pomocou mikrofónu, strihať zvukovú stopu, mixovať viacero zvukových stôp, používať rôzne efekty a exportovať zvukovú stopu do požadovaného formátu.

4. Sociálna sieť Facebook ako podpora vzdelávania na Univerzite tretieho veku

Ako sme už uviedli, významným problémom vzdelávania seniorov na Univerzite tretieho veku je relatívne dlhá doba medzi vyučovacími hodinami. Za túto dobu študenti Univerzity tretieho veku však veľa informácií, ktoré na hodine pochopili a vedeli aplikovať zabudnú.

Na prekonanie tohto problému sme zo začiatku aplikovali zadávanie domácich úloh. Domáce úlohy však mali len minimálny efekt, vzhľadom na to, že študenti si ich začali vypracovávať väčšinou len deň pred vyučovaním a pokiaľ prišli k problému, ktorý nevedeli vyriešiť úlohu nespravili, alebo riešenie počas dvoch týždňov mimo školy zabudli. Toto malo za následok zdĺhavé opakovanie na začiatku každej hodiny.

Na odstránenie tohto problému sme sa rozhodli použiť sociálnu sieť Facebook. Facebook v tomto prípade funguje ako podpora vzdelávania. Po zaškolení na prácu so sociálnou sieťou sme študentom sme vytvorili samostatnú skupinu, do ktorej im pridávame materiály v elektronickej podobe potrebné k štúdiu. Študentom sme neprestali zadávať domáce úlohy, ale rozdiel bol v spôsobe zadania a odovzdania. Študenti dostali vždy minimálne dve úlohy, pričom, jednu musia odovzdať do skupiny na Facebook prvý týždeň po vyučovaní a druhú úlohu druhý týždeň po vyučovaní. Takáto aplikácia domácich úloh zlepšila pochopenie a fixáciu učiva a to na základe niekoľkých faktorov:

- študenti majú k dispozícii učivo v elektronickej podobe vo Facebookovej skupine,
- pridávanie úloh študentov môžeme kontrolovať (vidíme, kto a kedy pridal domácu úlohu do skupiny),
- pridanú úlohu okamžite po jej zverejnení v skupine môžeme skontrolovať a overiť jej správnosť,
- pokiaľ majú študenti problém s úlohou, napíšu v skupine prosbu o pomoc a buď pedagóg, alebo spolužiak im poradí ako postupovať pri riešení úlohy.

Využívanie sociálnej siete Facebook, malo okrem pedagogických aspektov aj sociálny aspekt, študenti medzi sebou začali pomocou sociálnej siete viac komunikovať, čo prispelo k lepšej atmosfére na vyučovaní.

Záver

Aplikovaním sociálnej siete Facebook do vzdelávania seniorov na Univerzite tretieho veku a vypracovaním učebných textov sa vo vybraných študijných odboroch zvýšila efektívnosť výučby. Študenti prejavili snahu aktívne pristupovať k riešeniu problémov vyhľadávaním potrebných informácií v učebných textoch, alebo komunikáciou so spolužiakmi na sociálnej sieti. Táto samostatnosť vedie k väčšej motivácii študentov univerzity tretieho veku a pedagógovi vytvára priestor pre poskytnutie tých informácií, ktoré sú potrebné pre aplikovanie získaných vedomostí v osobnom živote seniorov.

Literatúra

- Bánesz G., Lukáčová D. (2007), *Premeny technického vzdelávania*, Nitra: UKF, ISBN 978-80-8094-136-9.
- Tomková V. (2007), *Rozvíjanie priestorovej predstavivosti študentov pomocou grafického programu* [in:] *Cyberuzaleznienia – przeciwdziałanie uzależnieniom od komputera*

i Internetu, Kraków: Akademia Pedagogiczna w Krakowie, ISBN 13:978-83-920051-3-1.

Tomková V. (2009), *Neverbálna komunikácia žiakov v technickom vzdelávaní*, Nitra: PF UKF, ISBN 978-80-8094-536-7. EAN 9788080945367.

Tomková V. (2013), *Technická neverbálna komunikácia*, Nitra: PF UKF, ISBN 978-80-558-0367-8.

Resumé

Príspevok sa zaoberá problematikou zefektívnenia vzdelávanie študentov Univerzity tretieho veku na Katedre techniky a informačných technológií PF UKF v Nitre. V rámci zefektívnenia výučby boli vytvorené moderné učebné texty obsahovo prispôsobené cieľovej skupine seniorov. Ďalším významným faktorom efektívizácie ich vzdelávania je uplatnenie sociálnej siete Facebook vo vzdelávaní.

Kľúčové slová: Univerzita tretieho veku, podpora vzdelávania, sociálna sieť facebook.

Support for education of the Third Age at the University in Nitra

Abstract

The article deals with streamlining the education of students of the University of the Third Age in the Department of engineering and information technology PF UKF in Nitra. As part of streamlining the course were created modern textbooks customized content target group of seniors. Another important factor efficiency their education is the application of social networking site Facebook in education.

Key words: University of the Third Age, education support, social network facebook.